

*ТУЄВА О. М.
к. ю. н., доцент,
доцент кафедри земельного та аграрного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

Загальний курс на інтенсифікацію сільського господарства, його тісний зв'язок із хімічною індустрією та поширення синтетичних мінеральних добрив робить сумнівним прогрес що досягається у такий спосіб. Саме тому на зміну інтенсифікації сільського господарства має прийти така система землеробства, яка дозволить застосовувати засоби, що екологізують рослинництво і тваринництво і сформулюють концепції екологічно безпечних, безвідходних та ресурсозберігаючих технологій.

Найбільш ефективним способом запровадження екологізації аграрного виробництва є органічне землеробство. 3 вересня 2013 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції» [1; 2014. – №1641. – Ст. 721], який врегулював відносини, пов'язані із зазначеною діяльністю.

Наукові засади органічного агровиробництва викладені в основних положеннях Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (International Federation of Organic Agricultural Movement – IFOAM), згідно з якими, органічне агровиробництво об'єднує всі сільськогосподарські системи, які підтримують екологічно, соціально та економічно доцільне виробництво сільськогосподарської продукції. В основу таких систем покладено використання локально-специфічної родючості ґрунтів як ключового елементу успішного виробництва. Такі системи використовують природний потенціал рослин, тварин, ландшафтів та спрямовані на гармонізацію сільськогосподарської практики і навколишнього середовища [3].

В літературі під органічним сільським господарством розуміють

агровиробничу практику, яка не використовує синтетичних хімікатів (добрив, пестицидів, , антибіотиків тощо), здійснює мінімальну обробку ґрунту та не застосовує генетично-модифікованих організмів (ГМО) й охоплює такі сфери, як рослинництво, овочівництво, садівництво, тваринництво тощо [4, с. 42]. Проте, на наш погляд, таке визначення є спрощеним і враховує лише виробничо-господарську складову даної діяльності, зводить органічне землеробство лише до методів виробництва, тобто до використання певних технологічних прийомів. Адже не менш важливим є такий аспект органічного сільського господарства, як особливий вид управління господарством, який характеризується запровадженням певних видів обмежень або заборон на такі дії, що негативно впливають на довкілля, псуєть або забруднюють навколишнє середовище, створюють ризики отримання неякісної, екологічно небезпечної харчової продукції.

Якість земель сільськогосподарського призначення значним чином впливає на якість продукції, тому, щодо земельних ділянок, на яких вирощується органічна сільськогосподарська продукція, встановлюється спеціальний правовий режим.

Зокрема постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 року №1195 «Про затвердження Порядку надання статусу спеціальної зони з виробництва сировини, що використовується для виготовлення продукції дитячого та дієтичного харчування» [2; 2007. – №76. – Ст. 2819] передбачено, що такі зони мають відповідати певним вимогам, що забезпечують виробництво сировини, яка відповідає обов'язковим санітарно-гігієнічним вимогам до дитячого та дієтичного харчування. Для виробника даної сировини постановою передбачена також реєстрація у відповідному державному органі ветеринарної медицини. Органічне землеробство має здійснюватися на сертифікованих земельних ділянках. Сертифікації підлягають лише такі землі, які відповідають встановленим нормативам. Згідно із Декретом Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 року №46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію» [1; 1993. – №27. – Ст. 289] така сертифікація здійснюється у

добровільному порядку сільськогосподарським товаровиробником, який несе відповідальність за дотримання встановлених вимог. Зазначене вказує на значну роль держави у функціонуванні органічного сільськогосподарського виробництва.

Не менш значущим в даних відносинах є і соціально-виховний (світоглядний) аспект. Незаперечним є той факт, що органічне землеробство базується на певній ідеології, яка формує світогляд та спосіб життя людини як частки природи, бережливого ставлення до землі та інших природних ресурсів. Соціальна складова виявляється також у покращенні здоров'я населення внаслідок збільшення вживання екологічно чистої сільськогосподарської продукції, зменшення забруднення об'єктів навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел:

1. Відомості Верховної Ради України.
2. Офіційний вісник України.
3. Organic Agriculture and Food Security (IFOAM Dossier 1, 2002) / Інтернет-ресурс: www.ifoam.org
4. Ярмілка В. ЕМ–технологія – основа органічного землеробства / В. Ярмілка // Агроогляд. – 2005. – №1. – Січень. – С. 42-44.

ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЗАПАСУ

Земельні ресурси України є одним з найбільш вагомих економічних активів держави, унікальними за своїми властивостями. Вони забезпечують функціонування економіки та суспільства і виступають надійною основою соціально – економічного розвитку країни.

Останнім часом в умовах проведення земельної реформи актуалізувалося питання щодо правового режиму земель запасу. У встановленому ЗК України 2001 року переліку категорій земель відсутня така категорія, як землі запасу. Як відомо, раніше діючий ЗК України 1990 року відносив до земель запасу землі, які не були передані в колективну чи приватну власність або не були надані у постійне користування. Безперечно, ці землі існують і за чинним ЗК України 2001 року. Однак, на відміну від попереднього земельного закону, землі запасу перебувають у складі тієї категорії земель, до якої вони належали.

Згідно з положенням частини 2 ст. 19 ЗК України, землі будь – якої категорії, які не надані у власність або користування громадян або юридичних осіб, можуть перебувати в запасі.

Аналіз останніх досліджень в сфері ефективного використання земель свідчить про те, що в більшості наукових праць розглядаються проблеми раціонального використання лише окремих категорій земель. Питання ж раціонального використання земель запасу залишаються практично поза увагою науковців.

Перебування земель у запасі не впливає на їх цільове призначення, але на практиці часто відбувається переведення земель різних категорій до запасу з метою зміни їх цільового призначення або уникнення оподаткування чи їх подальшого продажу зацікавленим та не завжди ефективним землевласникам. Власне через ці та інші причини для земель запасу необхідно встановити чіткі критерії зміни цільового призначення цих земель.